

Endwadde ezikwata enduli z'emit i gy'ebinaazi egiziviraako okuvunda waggulu

Emiti gy'ebinaazi giwa abalimi ensimbi olw'ebibala byagyo eby'ebinaazi, wabula gisinga kutawanyizibwa endwadde ez'enjawulo ezivirako enduli okuvunda waggulu nga zino zikwata ennimiro y'ebinaazi ekiviraako okufirizibwa ennyo.

Wabula nga oyita mu kubirabirira onbulungi n'okukozesa eddagala erikakasiddwa mpozzi n'okugoberera emitendera egyaddala egy'okulima emit i nga okukula omuddo, okusalira, okukozesa ebigimusa ezimu ku ndwadde zino zisobola okukolebwako obulungi.

Ekirwadde ky'okuvunda waggulu w'enduli

Ekirwadde kireetera ebikoola by'ebinaaza okusiwuka, kino kiva ku bikoola okufirwa langi ya kiragala n'ebifuna langi ya kyenvu. Obulwadde buno era buvaako ettabi ly'omuti gw'ekinaazi okugwa, oluvannyuma lw'ebitundu by'omunda okuvunda n'ekikendeza ku buwanvu n'obunene bw'ebikoola ekireetera ettabi ly'omuti okugwa.

Okuziyiza

Tandiika ng'oggyako obutafaali bwonna obulwadde , okukendeza ku mikisa gy'okulumbibwa obulwadde singa buba busaasaanye mu ennimiro y'ebinaazi. Okwongerezaako, lambula nga ennimiro yo buli kiseera osbole okufuna n'okujjanjaba endwadde amangu ddala nga wakabumanya. Ekisembayo, amangu ddala teekamu eddagala eritangira obulwadde obuleetebwa fungal naddala mu kiseera ky'okukungula era o salire oluvannyuma lw'okuggyako ebikoola by'ebinaazi.

Obulwadde obukwata endulu obuyitibwa stem wet rot

Obulwadde buno bulaga obubonero nga okumyukirira ebikoola n'ebifuna kala ya kyenvu, ebikoola biwotoka era n'ebifa, obusongoze bw'omuti buf a nekiddirira ekituli ekinene kyetondekawo wansi ku muti wegutandikira. Obulwadde obukwata enduli obuyitibwa stem wet rot busobola okutangirwa nga

tukozesa enkola zonna ezeyambisibwa mu kulima.

Obulwadde obuyitibwa dry basal rot

Buno bulaga obubonero nga okuvunda kw'ekibala, ebikoola bya wansi okumenyekera mu makati, omuttunsi okuvunda. Obulwadde obuyitibwa dry basal rot busobola okutangirwa nga tuggyako ebinaazi ebirwadde n'okubiziika mu kinnya ekiweza obuwantu bwa mita emu.